

ERTA YOSHDAGI BOLALARDA O’RTA QULOQ YALLIG’LANISHI

Xamidullo Rasulov Asatullo o’g’li

Bekkamov Sobir Ahmed o’g’li

Samarqand davlat tibbiyot instituti talabalari

xamidullorasulov0619@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada erta yoshdagi bolalarda o’rta quloq yallig’lanishiga olib keluvchi sabablar va bu sabablarni oldini olish chora tadbirlari hamda bolalarda o’rta quloq anatima-fiziologik tuzilishiga bog’liq holda kasallikning kechishi va o’rta quloq yallig’lanishi oqibatida yuzaga keladigan kasalliklar haqida malumot topishingiz mumkun.

Kalit so’zlar: Yuqori nafas yo’li, yevstaxiy yo’li, burun bo’shlig’i, meningit, otit.

O’rta quloq – tashqi va ichki quloq chegaralari, o’rtasida chakka suyagining ichki qismida joylashgan a’zo xisoblanib, tashqi quloqdan kelgan ovozlarni nog’ara pardadan qabul qilib, ichki quloqqa o’tkazish vazifasini bajaradi. O’rta quloq yevstaxiy nayi yordamida yutqun bilan tutashgan. Vazifasi o’rta quloqdagi bosimni atmosfera bosimi bilan bir-xil bo’lishini taminlaydi.

Bolalarda yuqori nafas yo’li anatima-fiziologik xususyatiga ko’ra zararlanishga moyil bo’ladi. Bola tug’ilgandan so’ng, burun nisbatan kichik, burun yo’llari tor bo’ladi natijada kam miqdordagi patogen ham burun bo’shlig’ini shilliq qavatini shishga va ko’p miqdorda sekretiya ajratishiga olib keladi. Burun yo’llari orqali nafas olishga qiynaladi buning oqibatida bola og’iz orqali nafas olishga majbur bo’ladi. Bu esa patogen mikroflorani tomoq shilliq qavatiga tushishi va o’rta quloq yallig’lanishga moyilligini ortiradi. Bundan tashqari yangi tug’ilgan chaqaloqning pastki burun chig’anog’i bo’lmaydi, ular hayotning 4 yilida shakllanadi.

Shillik osti to‘qima 8–9 yoshda rivojlana boshlaydi. Bolalarda 6 ta qo‘shimcha sinuslarning yoshiga xos xususiyatlari:

- 2 old (frontal) sinuslar yangi tug‘ilgan chaqaloqda bo‘lmaydi, bosqichma-bosqich 20 yoshgacha rivojlanadi;
- 2 ta gaymor (yuqori jag‘) sinuslari 3 oylik bolada rentgenda aniqlanadi, 7 yoshga qadar rivojlanadi.
- 1ta etmoidal (g‘alvirsimon) sinus belgilari 3 oylikda aniqlanib, 12 yoshgacha shakllanadi;
- 1 sfenoidal (ponasimon) sinus hayotning 6 yilida paydo bo‘lib, 15 yoshgacha davom etadi.

O‘rta quloqning yallig‘lanish jarayoniga otit deyiladi.

O‘rta quloqning o‘tkir yallig‘lanishi bolalarda, ko‘pincha yangi tug‘ilgan va erta yoshdagi anatoma-fiziologik xususiyatlarga bog‘liq. Avvalo, kichik yoshdagi bolalardagi eshitish (yoki, shuningdek, oustacha) trubasi keng, qisqa va egriligi bo‘lmaydi.

Shu sababli mikroorganizmlar oziq-ovqat va suyuqlikning eng kichik miqdorida ham yevstaxiy nayi yordamida o‘rta quloqqa osonlik bilan kelib, yallig‘lanishni keltirib chiqaradi. Ikkinchi nuqta shundan iboratki, chaqaloqlarda tambur bo‘shlig‘i maxsus jele-atvorli to‘qima bilan to‘ldirilib, u asta-sekin hal qiladi, ammo ayni paytda infeksiyaning "muvaffaqiyatli" rivojlanishi uchun qo‘shimcha ichki xonalar (bo‘shliqlar) paydo bo‘ladi. Yoshi bilan bu anatomik xususiyatlar yo‘qoladi va otit xavfi kamayadi. O‘rta quloqning yallig‘lanishi, shuningdek, isitma va og‘riq bo‘lishga olib keladi, kamroq holatlarda bo‘ladi yani quloqdan aniq yoki yiringli ajralma bo‘lishi mumkin.

Otitning har qanday shaklining mavjudligi, har doim kuchli og‘riq va yig‘lash sababli, tekshirishni osonlashtiradi. Og‘riq va isitma fonida bu kasallikning sababini aniqlashga imkon beradi. Kichkintoylarda og‘riq, uyqu buzilishi, oziq-ovqatdan voz kechish, majburiy holat (chaqaloq og‘riqli qulog‘iga yotmoqchi bo‘ladi) kabi ko‘rinadi. Bolalarda otit rivojlansa, shifokor kasallikning shakli, sababi va jiddiyligiga qarab, davolashni buyurishi kerak. Ko‘pincha onalar bolasini quloqlaridan ajralmalar

kelganda "Xalq tabobati" va o'z-o'zidan dori-darmonlar bilan davolashmoqchi bo'lishadi buning natijasida o'rta quloqqa jiddiy zarar yetqazishi mumkin. Garchi har qanday yoshda bo'lsa ham bolalarda yuqori nafas yo'llari infeksiyasi natijasida, pediatriklarga murojaat qilishning eng keng tarqalgan sababi bu o'rta quloqning yallig'lanishi. Bu ko'rsatgich erta yoshdagi bolalarda yuqoriroq o'rin egallaydi.

Qanday davolash kerak? O'rta quloq yallig'lanishining etiologiyasini aniqlash kerak. Qaysi antibiotikka sezgirligini bilishimiz kerak va shunga qarab kurs davolashlarini o'tqazamiz. Xulosa qilib aytganda, o'tkir o'rta quloq infeksiyasi bo'lgan bolalarda antibiotik terapiyasini boshlash kerak va davolash davomiyligi o'rtacha 10 kun bo'lishi kerak. Bunday hollarda simptomlarni engillashtiradigan preperatlar ham bersak bo'ladi bolani kanstitutsiyasidan kelib chiqib.

Agarda davolash kechiktirib yuborilsa o'tkir otitning asoratlari miya xo'ppozidan tortib eshitish qobiliyatiga qadar o'zgarishi mumkin. Himoya qilish usullari qanday? O'rta quloq yallig'lanishining rivojlanishiga yordam beradigan omillarni bartaraf etish juda muhimdir Vaktsinalar, ayniqsa takrorlanadigan o'rta quloq infeksiyalaridan himoya qilishda muhimdir. Pnevmonokokka qarshi vaktsinalar, gemofil grippiga qarshi vaktsinalar va gripp (gripp) vaktsinalari takrorlanish chastotasini kamaytiradi va uni saqlashda samarali bo'ladi. O'rta quloqning o'tkir yallig'lanishi va himoya qilishda takrorlanish holatlarida ham antibiotiklar profilaktikasi tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ashurova D.T. va boshk. "Bolalar kasalliklari propedevtikasi". Darslik (uzbek tilida) -Toshkent OOO Maximal format. Nurfayz nashriyoti. 2018 y
2. Pediatriya ishi Poliklinik pediatriya va rehabilitologiya Toshkent, Fan nashriyoti-2010
E.A.Shomansurov a 280b.t.
3. Pediatriya ishi Fakultet pediatriya Toshkent, Turon ikbol nashriyoti - 2015y. Murotxodjaeva A.V 218 b.
4. www.mt.sammi.uz